ליטפח נפשיה. אל יתפלל תפלה קצרה בלשון יחיד אלא בלשון רבים שמתוך כך תפלתו נשמעת: **עד כמה.** זמנה להתפלל: **עד פרסה.** אבל לא לאחר שהלך פרסה. וה"ג מפרש עד כמה יבקש ליל שיהא צריך להתפלל עד פרסה אפי' אין לו ליל אלא עד פרסה אבל דרך פחות מפרסה אין צריך להתפלל תפלה זו: **רב ששת.** מאור עיניים הוה: **מסיום עוב אל מקרא רע.** הואיל ואני יכול להתפלל מעומד שהרי חכותי עומדת לא אקרא רע להתפלל מהלך ואע"פ שמותר: **וכי מעי לביתיה בעי מהדר לצלויי.** שהרי לא התפלל כלום מתפלת י"ח: **שלין דעתו מיושבת עליו.** שקשה עליו עכוב הדרך: **לבוין אם הרהורים.** לגד ארץ ישראל כדבעינן למימר תל שהבל פוגים כו: **אחורי בית הכפורת.** כמערב העזרה היו י"ח אמה אצר מכותל בית קדשי הקדשים לכותל מערבי של עזרה והעומד שם מחזיר פניו לבית הכפורת למזרח: **הוו מקדמי.** קודם היום: **בקרון וכספינה.** אינא בעמותא דמיא: **קורא ק"ש.** שמתן עד שיגיע זמן ק"ש ויקרא אמ"כ יתפלל: **אפלה מעומד עדיף.** שיכול לכוין את לבו לפיכך היו מקדימין להתפלל מעומד בגיאים שלא יצטרכו להתפלל בדרך במהלך: **בשבא דרגלא.** שלפני פסח ועצרת וסוכות. ומרימר בעירו ומר זוטרא בעירו היו הדרשנים ושמחים היו העם הולכים לבית המדרש וכשמגיע זמן ק"ש קורין והדרשן דורש והעם נשמטים ומתפללים איש איש לבדו ולכך הם היו מאפיין להם י' שחרית קודם שילכו לבית המדרש וקורין ק"ש ומתפללים בסמיכת גאולה לתפלה והדר נפקי לפרקא ודרשי: **ומצלי בבדי לבורא** ל"ג: **רב אשי.** היה לא היה מתפלל קודם בית המדרש אלא כשמגיע זמן ק"ש לוחש הרבה יחד למתורגמן העומד לפניו ובעוד שהמתורגמן משמיע לרבים הוא קורא את שמע ושומע גאולה לתפלה ומתפלל מיושב שלא היה רוצה לאחר שלא להטריח את הצבור לקום מפניו: **בבדי לבורא.** בשעה שהצבור נשמטין ומתפללין. אי נמי בבדי לבורא כמו שהוא יושב בתוך הצבור כלומר שאינו יוצא. וכי הוה אתי לביתיה מחוץ ומתפלל מעומד לכוין את לבו: **עריפא לי מילתא.** לאחר בית המדרש עד שאתפלל: **ולעביד מר כאבוה דשמואל ולוי.** שמתפללין קודם היום בגיאים מעומד ולא תצטרך לב' תפלות ומשום מסמך גאולה לתפלה כיון דמצלו קודם ק"ש לא קפדי: **לא חזינן להו לרבנן קשישי מינן דעבדי הכי.** שיקדימו תפלה לקריאת שמע הלכך כיון דממתין תפלה עד זמן ק"ש מצוה לסמוך תפלה אחר גאולה לפיכך מתפלל מיושב במקומו ולפי שאין דעתו מיושבת עליו כ"כ צריך לחזור ולהתפלל בביתו: **מתני' אין פחות מספר אלא בחבר עיר.** לא תקנוה אלא בצבור. חבר עיר חבורת העיר. אבל לא ליחיד: **משמו.** של רא"ע: **כל מקום כו'.** וכגמ' פריך היינו ת"ק אליבא דרא"ע: **גמ' יחיד שלא בחבר עיר.** יחיד הדר בעיר שאין שם עשרה לא"ק אליבא דרבי אלעזר דאמר לא תקנוה אלא בעשרה יחיד זה פטור ולרבי יהודה אין יחיד פטור אלא במקום עשרה שאינם צבור פוטרו: בגהרדעא

לישראל. ול"ג לבו דאפיו קאי כדקתני סיפא היה עומד במזרח מחזיר פניו למערב:

לתלפיות תל שכל פיות פונים בו. וכהן שמעמתא קי"ל וכן מסקינן אלא יאפוה (נ"ב כה:) דקאמר אתון דקיימיתון לצפונא דא"י אדריתון ולא כהני אמוראי דלעיל (שם) דפליגי אי השכינה במזרח או במערב עכשיו אנו במערבה של א"י על כן אנו פונין למזרח:

אבוה דשמואל ולוי הוו מקדמי ומצלו. פירש רש"י קודם עמוד השחר ולא נראה לשם כן לא היו יוצאין בו כלל (ה) דעדיין אינו יום לכך נראה כפי' ר"ח דמשעלה עמוד השחר קאמר והוו מקדמי קודם הנץ החמה קאמר ועדיין אינו עיקר זמן תפלה: **מסמך גאולה לתפלה עדיף.** מלהתפלל מעומד והכי פסקי בה"ג הלכה כר"ש בן אלעזר ומשמע דר"ח ברכות מותר להתפלל בדרך במהלך ואין צריך לעמוד וא"א ומ"ש מהכינון דמסקינן לעיל דמעומד דוקא וי"ל דשאני הכינון שהיא קרוב ואין כאן בטול דרך כ"כ כמו בי"ח ברכות ועוד פירש הר"ש דהכא כי הדר לביתיה מצלי מעומד כדאמרינן בסמוך רב אשי מצלי בהדי צבורא ביחיד לקרות ק"ש בשעתה וכי הדר לביתי' מצלי מעומד ור"מ פסק כאבוה דשמואל ולוי ומיהו מדקאמר רב אשי לא חזינן לרבנן קשישי דקא עבדי הכי משמע דאין הלכה כמותם: ה"ג

במערב מחזיר פניו למזרח בדרום מחזיר פניו לצפון בצפון מחזיר פניו לדרום נמצאו כל ישראל מכוונין את לבם למקום אחד א"ר אבין ואיתימא ר' אבינא מאי קראה [5]כמגדל דויד צוארך בנוי לתלפיות תל שכל פיות פונים בו: אבוה דשמואל ולוי [6]כי הוו בעו למיפק לאורחא הוו מקדמי ומצלי וכי הוה מטי זמן ק"ש קרו כמאן כי האי תנא דתניא [7]השכים לצאת לדרך מביאין לו שופר ותוקע לולב ומנענע מגילה וקורא בה וכשיגיע זמן ק"ש קורא השכים לישב בקרון או בספינה מתפלל וכשיגיע זמן ק"ש קורא רשב"א אומר בין כך ובין כך קורא ק"ש ומתפלל כדי שיסמוך גאולה לתפלה במאי קמיפלגי 'מר סבר תפלה מעומד עדיף ומר סבר מסמך גאולה לתפלה עדיף מרימר ומר זוטרא הוו מכנפי בי עשרה בשבתא דרגלא ומצלו והדר נפקא לפרקא רב אשי מצלי בהדי צבורא ביחיד מיושב כי הוה אתי לביתיה הדר ומצלי מעומד אמרי ליה רבנן ולעביד מר כמרימר ומר זוטרא אמר להו טריחא לי מלתא ולעביד מר כאבוה דשמואל ולוי אמר להו לא חזינא להו לרבנן קשישי מינן דעבדי הכי: **מתני'** ר' אלעזר בן עזריה אומר אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר וחכ"א [8]בחבר עיר ושלא בחבר עיר ר' יהודה אומר משמו כל מקום שיש שם חבר עיר יחיד פטור מתפלת המוספין: **גמ'** ר' יהודה היינו ת"ק איכא בינייהו יחיד שלא בחבר עיר ת"ק סבר פטור ור' יהודה סבר חייב א"ר הונא בר חיננא אמר ר' חייא בר רב הלכה כר' יהודה שאמר משום ראב"ע א"ל רב חייא בר אבין שפיר קאמרת דאמר שמואל מימי לא מצלינא צלותא דמוספין ביחיד בגהרדעא

והיכי מצלי לה. אתפלת הדרך קאי ורב ששת אמר אפי' מהלך וקי"ל כרב ששת[a] ומיהו בתוספ' פסק ה"ר יוסף כרב אסדא וכן רב אלפס פי' דרב אסדא עדיפא ליה טפי: **מאי איכא** בין הבינון לתפלה קצרה. פירש לימא דאיכא בינייהו דתפלה קצרה אינו מתפלל אלא במקום סכנה והכינון מתפלל אפילו שלא במקום סכנה וי"ל דהכי קא אמר מאי בינייהו כל ג' במקומו תפלה קצרה במקום סכנה והכינון שלא במקום סכנה: **הלכה** כרבי. שלא ירד למטה ואפי' שלא במקום סכנה ואפילו במהלך מתפלל ואינו צריך להמזיר פניו כנגד ירושלים[3]:

היה עומד בח"ל יכוין כנגד ארץ ישראל. ול"ג לבו דאפיו קאי כדקתני סיפא היה עומד במזרח מחזיר פניו למערב:

לתלפיות תל שכל פיות פונים בו. וכהן שמעמתא קי"ל וכן מסקינן אלא יאפוה (נ"ב כה:) דקאמר אתון דקיימיתון לצפונא דא"י אדריתון ולא כהני אמוראי דלעיל (שם) דפליגי אי השכינה במזרח או במערב עכשיו אנו במערבה של א"י על כן אנו פונין למזרח:

אבוה דשמואל ולוי הוו מקדמי ומצלו. פירש רש"י קודם עמוד השחר ולא נראה לשם כן לא היו יוצאין בו כלל (ה) דעדיין אינו יום לכך נראה כפי' ר"ח דמשעלה עמוד השחר קאמר והוו מקדמי קודם הנץ החמה קאמר ועדיין אינו עיקר זמן תפלה: **מסמך** גאולה לתפלה עדיף. מלהתפלל מעומד והכי פסקי בה"ג הלכה כר"ש בן אלעזר ומשמע דר"ח ברכות מותר להתפלל בדרך במהלך ואין צריך לעמוד וא"א ומ"ש מהכינון דמסקינן לעיל דמעומד דוקא וי"ל דשאני הכינון שהיא קרוב ואין כאן בטול דרך כ"כ כמו בי"ח ברכות ועוד פירש הר"ש דהכא כי הדר לביתיה מצלי מעומד כדאמרינן בסמוך רב אשי מצלי בהדי צבורא ביחיד לקרות ק"ש בשעתה וכי הדר לביתי' מצלי מעומד ור"מ פסק כאבוה דשמואל ולוי ומיהו מדקאמר רב אשי לא חזינן לרבנן קשישי דקא עבדי הכי משמע דאין הלכה כמותם: ה"ג

מתני' ר' אלעזר בן עזריה אומר אין תפלת המוספין אלא בחבר עיר וחכ"א [8]בחבר עיר ושלא בחבר עיר ר' יהודה אומר משמו כל מקום שיש שם חבר עיר יחיד פטור מתפלת המוספין: **גמ'** ר' יהודה היינו ת"ק איכא בינייהו יחיד שלא בחבר עיר ת"ק סבר פטור ור' יהודה סבר חייב א"ר הונא בר חיננא אמר ר' חייא בר רב הלכה כר' יהודה שאמר משום ראב"ע א"ל רב חייא בר אבין שפיר קאמרת דאמר שמואל מימי לא מצלינא צלותא דמוספין ביחיד בגהרדעא

מסורת הש"ס

(ה) [כ"ק פס:]. ב) תוספתא פ"ג הי"ד, ג) תוספתא פ"ג הט"ו, ד) תוספתא פ"ג הי"ט.

תורה אור השלם

1. כִּי יָבוֹא בְמַלְחֶמֶת עַל אֹיְבוֹ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר תִּשָּׁלְמוּן וְהִתְפַּלְּלוּ אֶל יְיָ דֶּרֶךְ הָעִיר אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנִיתִי לִשְׁמוֹ: מלכים א ח מד

2. וְשָׁבוּ אֵלֶיךָ בְּכָל לְבָבָם וּבְכָל נַפְשָׁם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם אֲשֶׁר שָׁבוּ אֹתָם וְהִתְפַּלְּלוּ אֵלֶיךָ דֶּרֶךְ אַרְצָם אֲשֶׁר נָתַתָּה לַאֲבוֹתָם הָעִיר אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בָּהּ וְהַבַּיִת אֲשֶׁר בָּנִיתִי לִשְׁמֶךָ: מלכים א ח מח

3. וְגַם אֶל הַנֵּכָר אֲשֶׁר לֹא מֵעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל הוּא וּבָא מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה לְמַעַן שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְיָדְךָ הַחֲזָקָה וּזְרֹעֲךָ הַנְּטוּיָה וּבָא וְהִתְפַּלֵּל אֶל הַבַּיִת הַזֶּה: דברי הימים ב ו לב

4. בְּהַצְּרֹר שָׁמֵים וְלֹא יִהְיֶה מָטָר כִּי יֶחֱטְאוּ לָךְ וְהִתְפַּלְּלוּ אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה וְהוֹדוּ אֶת שְׁמֶךָ וּמֵחַטָּאתָם יָשׁוּבוּן כִּי תְעַנֵּמוֹ: מלכים א ח לה

5. כְּמִגְדַּל דָּוִיד צַוָּארֵךְ בָּנוּי לְתַלְפִּיּוֹת אֶלֶף הַמָּגֵן תָּלוּי עָלָיו כֹּל שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים: שיר השירים ד ד

הגהות הב"ח

(ה) תוס' ד"ה אנוס וכו' לא היו יוצאין מלו בתפלה דידום כיון דעדיין אינו יום:

גליון הש"ם

גמ' היה עומד אחורי בית הכפורת. עי' בהגהות יונה פ"ק דף ו' ע"א ובדף הספר דף ה' ע"ב: רש"י ריה"ל בשבתא דרגלא ובו' ועצרת. עי' לעיל י"ז ע"ב בגמ' ד"ה שנתא ותוס' שם ד"ה אבי דמי:

מוסף תוספות

א. בתוס' רי"ש הוסיף, ואיהו נמי לא עביד עובדא כר"ח אלא משום מהיות טוב וכו' שבלאו הכי היה לו לעמוד להמתין לר"ח. ב בתוס' רי"ש הוסיף. כיון שהולך רכוב על בהמתו שהולך לצרכו. ג. בתוס' רי"ש כתב. דאפי' ר' אשי דבספור לא פליג עליהו אלא לא חזינן לרבנן קשישי הוא דקאמר.

רב ניסים גאון

אפר ליה אוקמן לדידי נמי דאצלי מהיות טוב אל תקרא רע. התם בבבא קמא בפרק מרובה (ד' פא) אמרינן מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה כדתניא הרי שבלי פירותיו מן השדה ואינו מגיח כבי אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו מה הנאה יש לו לפלוני ומה הבריות מזיקות אותו עליו הכתוב אומר מהיות טוב אל תקרא רע ומהמהיגן מהיות טוב אל תקרא רע קרא הוא ומתרצי אין כתיב כי האי גוונא (חולין נ) אל תמנע טוב מבעליו:

עין משפט נר מצוה

ם א ב טוס"ע פ"ט סי' קי סעיף ז:

מא ג טוס"ע שם סעיף ד: **סב** ד ה מיי' פ"ג מהל' תפלה ה"ב [וטפ"ד] טוס"ע שם סעיף ה ו:

סג ו מיי' פ"ה שם הלכה כ סמג עשין יט טור וטו"ע סי' נד סעיף ד:

סד ז מיי' שם הלכה ג טוס"ע שם סעיף ג:

סה ח מיי' שם הלכה ג טוס"ע שם סעיף ה:

סו ט י [מיי' פ"ג שם הל' ז] טוס"ע סי' ס"ג שם סעיף ה ז) טוס"ע סי' ס"ד סעיף ה [ומיי' שם הל' ז] טוס"ע שם סעיף ד:

סז כ טוס"ע סי' ס"ה סעיף ה:

רבינו חננאל

אימת מצלי אמר רבי יעקב אמר רב חסדא מטעה שמהלך בדרך. עד כמה. פי' עד כמה הלך ויתפלל. אמר רבי יעקב אמר רב חסדא אפילו אין דעתו לילך עד פרסה, יתפלל תפילת הדרך. וכל שכן יותר. אבל פחות לא. רבי אומר בין כך ובין כך ישב במקומו ויתפלל לפי שאין דעתו מיושבת עליו. פי' אם ירד. אבוה דשמואל ולוי כי הוו בעי למיפק לאורחא הוו מקדמי ומצלי. משעלה עמוד השחר דיום הוא, ולא הגיע זמן תפלה עדין, שלא הגיע הנץ החמה. דס"ל דתפלה מעומד כרבנן דרשב"א דבסמוך. אבל מבעוד לילה אין לו להקדים ולהתפלל. ואבוה דשמואל ולוי הוו דעבדי כתנא קמא, וכי הוו בעו למיפק באורחא, הוו מקדמי ומצלי מעומד קודם שיחזיקו בדרך. ולא הוו קרו קריאת שמע. כי מטי זמן קריאת שמע קרו ק"ש. וקיימא לן כתנא קמא דהא אבוה דשמואל ולוי עבדו כותיה ומעשה רב. ור' שמעון בן אלעזר דאמר מיסמך גאולה לתפלה עדיף, ויתפלל מיושב כדי שיסמוך גאולה לתפלה, יחיד הוא, ולא אשכחן מאן דעבד כותיה. ודב אשי דאמר לא חזינא לרבנן קשישי דעבדי כי הא דאבוה דשמואל ולוי, לא אמר דלית הלכתא כותייהו, אלא לא חזינא מאן דעבד הכי ואחמורי הוא דאחמיר אנפשיה.

מתני': ר"א בן עזריה אומר אין תפלת המוספים אלא בחבר עיר. פי' אין תפלת המוספין נוהגת אלא בחבר עיר, אין יחיד רשאי להתפלל תפלת מוספין כל עיקר. שאין תפלת מוספין נוהגת אלא בחבר עיר. כצבור והוא חבר עיר. פי' מקום שמתחברין בני העיר ומתפללין. ר' יהודה אומר משמו כל מקום שיש חבר עיר היחיד פטור מתפלת המוספין. אין שם צבור מתפללין תפלת המוספין, היחיד חייב בתפלת המוספין, וזה פי' יחיד שלא בחבר עיר איכא בינייהו. וקיימא לן דאפילו יחיד היכא דאיכא חבר עיר חייב בתפלת המוספין, דהא אמר ר' יוחנן אני ראיתי את ר' יגאי דצלי והדר נפק, ואוקימנא דהא צלותא שניה מוסף צלי, ואע"ג דהוה חמן חבר עיר, דאמר חזי מאן דמסהיד עליה, כלומר ר' יוחנן מעיד עליו שנתברר לו שתפלת המוסף התפלל, מפני שבשבתות וימים טובים תפלת שחרית קצרה ותפלת המוספין ארוכה, ובמועד ובראשי חדשים של שחרית ארוכה ושל מוספין קצרה מפנה, ואין אדם כר' יוחנן טרוח בכך.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com